

פרידה עצובה : יוני 1940

השמועה על פלישת הרוסים לצפון-בוקובינה ולבסראביה, עשתה לה כהפיים, ועירנו רדאון, שבדרום בוקובינה, רעשה וגעשה. היינו כמו על גחלים. חיילי הצבא הרומני מילאו את רחובותיה של העיר בנסיגתם. בד בבד נפוצו שמועות על כניסתם של הרוסים גם לאזורנו.

היו אלה ימים של חרדה, חוסר ודאות וציפיה לבאות. חלק מיהודי העיר, שהיו מעורבים במפלגה הקומוניסטית, שמחו וצהלו בהיחבא, בתקווה שאכן תהיה פלישה רוסית. אך רבים וגם אבא ביניהם, חששו מהרוסים ומהתמורות שיחולו עם כניסתם.

פריצי, אני וגיזה עמדנו לסיים שנה ג' בגימנסיה. ואחי סיים את שנת הלימודים השביעית בליציאום לבנים. נשארה לו עוד שנה אחת לקבלת תעודת הבגרות שלו.

לאחר שבוע ימים של אנדרלמוסיה החלו משפחות יהודיות לעזוב את העיר ולעבור את הגבול לצ'רנוביץ ולבסראביה. עם אלה נמנו הרכה מכיתתי. האוירה בכיתה היתה עכורה; בחינות הסיום של שנת הלימודים נדחו ולא התקיימו כסדרן. מספר התלמידות היהודיות פחת מיום ליום. המנהלת שלנו, גברת פדיררו, שאלה בלעג, מדי פעם בהיכנסה לכיתה: "מי מכן עוזבת, בנות?" והכוונה היתה לתלמידות היהודיות המעטות שעוד נשארו.

סיפרתי זאת לאבא בתקווה שגם אנחנו נעזוב. אך אבי גער בי, "דאגי ללימודיך, אניקה; לנו אין שום סיבה לעזוב. אני לא קומוניסט ולא חבר בשום מפלגה אחרת. לנו גם אין קרובי משפחה בצ'רנוביץ ולא בבסראביה. מלבד זאת אני מקווה ששום דבר יוצא-דופן לא יתרחש והכל יחזור לתיקנו."

אך נבואתו של אבי לא נתקיימה. בעיר שררו תוהו ובוהו ממש. יום יום עזבו משפחות רבות את העיר, והשאירו אחריהן בתים ריקים, אותם מילאו משפחות יהודיות אחרות, שגורשו מכפרי הסביבה.

הימים היו ימי פרידה עצובים מחברותי היותר טובות. ראשונה באה להיפרד מאיתנו סימה קופרשמיט, אחריה באו רבקה, מיצי וברנציה, ועם כל פרידה נרגשת ועצובה התמלא אלבום הזכרונות שלי ושל פריצי, אך נותרה ריקנות בלב.

הפרידה הקשה ביותר היתה מגיזה ובטיקה, אתן בלינו מאז ילדותנו. חשש התגנב משום-מה אל ליבי ששוב לא נראה, וכי חדות כל שנות הילדות עומדת להסתיים.

[...]

מחדרו של סמי נשמעו קולותיהם של סמי ודוקה, שהתווכחו בקול רם. גיזה היתה מלאת התלהבות לקראת הנסיעה, ואני קינאתי בה במקצת. וכשהסבנו כולנו אל השולחן, לא העזנו לדבר בקול רם בנוכחותו של אבא. החלפנו אפוא מבטים, ומדי פעם בעטנו ברגלינו, זו בזו מתחת לשולחן, כמעשי קונדס ועידוד לקראת הפרידה העצובה.

אמי וגברת פוקס שוחחו בעירנות על הנסיעה. אבא לא הירבה לדבר והקשיב לדברי אדון פוקס, שניסה בהתלהבות רבה לשכנעו לעזוב את רדאון ולעבור לצ'רנוביץ: "כאן אין עתיד לילדים. תמיד נשמע את המילה ז'ידן. עובדה. הרומנים אנטישמיים מאז ומתמיד, ואין ספק בליבי שברוסיה לא נשמע את המילה ז'יד, ששם הכל שווים." אבא טען שאין לפחד מהרומנים כי כאן נולדנו וכאן אולי נמות. אלא אם נעלה לארץ ישראל, שהיא ארץ הקודש של העם היהודי ועתיד הילדים קשור בה.

שוחחנו על הדרך ועל הצידה לדרך שגברת פוקס הכינה, "שתספיק לזמן בלתי מוגבל". אך על אף הדוחק בגבול היא הביעה את תקוותה שהם יגיעו לצ'רנוביץ בשעות אחר הצהריים, לכל המאוחר. השם של העיר צ'רנוביץ עורר בנו תחושה מוזרה. רק לפני חדשיים היתה זו עיר ככל הערים ברומניה, יכולת לעלות לרכבת או לאוטובוס ותוך זמן קצר יחסית להגיע לשם. והנה אותה צ'רנוביץ "ברחה לה" לפתע פתאום אל מעבר להרי החושך, או אור. תלוי בהגדרת אותם אנשים שהאמינו או לא האמינו במשטר הקומוניסטי ובסטלין. ומאחורי אותם הרים

היו לי כבר חברות שהספקתי להתגעגע אליהן. לחוש בכאב את חסרונן. כשחיבקתי את גיזה בפעם האחרונה, ביקשתי למסור על רגשי אהבתי לרבקה ולסימה, לומר להן שאני מתגעגעת אליהן. יותר לא הוספתי. ידעתי שאין סיכוי לקבל מהן מכתב או לראותן. על כל פנים לא בקרוב."

מלר-פאוסט חנה, מעבר לנהר, בית לוחמי הגטאות והקיבוץ המאוחד, תשמ"ו, ע"מ 23-26.